

su mu izvedeni projekti: poslovni objekt DOZ-a u Šibeniku (1959), osnovne škole na Lučcu (1963) i Skalicama (1971), stambeno-poslovna zgrada u Ul. I. Gundulića (1966), Centar za odgoj i obrazovanje »J. Bonačić« (1973), dječji vrtić »Marjan« (1975), osnovna škola Kman i studentski dom na Spinutu (1976) te osnovne škole »Pujanke« (1983) i »Visoka« (1985) — sve u Splitu.

J. M. M.

GRÖZNAN, srednjovj. utvrđeni gradić na uzvisini iznad Mirne, *JI* od Buja. Prvi se put spominje 1103. Srednjovjekovni je kaštel do 1358. u posjedu akvilejskoga patrijarha, odn. njegovih vazala. Otada do 1394. dolazi pod upravu Venecije i postaje sjedištem *S* dijela njezina teritorija u Istri. Od spomenika su se sačuvali dijelovi fortifikacijskoga sustava: glavna gradska vrata na *I* strani (XV—XVI. st.), koja su nekoć imala pokretni most, i dio bedema koji su u dva navrata (1360. i 1367) obnavljani. Na gradskim su vratima uzidane ploče s natpisima i grbovima venec. načelnika koji su upravljali gradom. Uz vrata se s unutrašnje strane nalazi renesansna loža iz 1587, iznad koje je nekad bilo spremište za žito (fontik). Na glavnom je trgu barokna župna crkva Sv. Marije, Sv. Vida i Modesta iz 1770, sagrađena na mjestu starije građevine (spominje se već u XIV. st.). Odieljeni zvonik je iz XVII. st. U crkvi su vrijedne barokne korske klupe, ulje na platnu iz XVII. st. s prikazom Sv. Petra od Alcantare i mramorni kasnobarokni oltari. Od crkv. pribora posebno je vrijedan ostensorij (1612). Od profane su arhitekture djelomično sačuvane zgrade — XV. do XVIII. st. Ispred gradskih vrata nalazi se kapela Sv. Kuzme i Damjana s lopicom, sagrađena 1554, a 1834. pregrađena; zidne slike u crkvi izradio je I. Lovrenčić. U podnožju grada na rijeci Mirni, na mjestu zvanom Bastia, sačuvala se mala barokna crkva Majke Božje od milosti.

LIT.: *Inventario degli oggetti d'arte d'Italia*, V. Provincia di Pola, Roma 1935. — *Horvat — Matejčić — Prijatelj*, Barok. — *J. Meder*, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992. Ma. Š.

GRUATO, Marko, graditelj iz Venecije (XV. st.). Zajedno s Trogiranimom N. Račićem presvodio je križno-rebrastim svodovima glavni brod trogirske katedrale (1431—36). Njihovo je djelo i gotička kapela Sv. Jerolima (kapela Andreis) sa sjev. strane katedrale (1438—46).

LIT.: *C. Fisković*, Poliptih Blaža Jurjeva u trogirskoj katedrali, Prilozi — Dalmacija, 1962, str. 116—120.

GRUBAČEVIĆ, Radonja, klesar (u XV. st.), djelovao u Dubrovniku. U više navrata radio na Kneževu dvoru. God. 1439. obvezao se s R. Bogosalićem isklesati vijence koji spajaju šest arkada na pročelju te palače. Sljedeće godine kleše stupove i kapitule na prvome katu dvorišta a s Đ. Utišenovićem lukove i vijence. God. 1464. ponovno s Bogosalićem kleše dvojna vrata s reljefnim ukrasima, a 1444. s Đ. Utišenovićem arhit. ukrasne dijelove za gradski zvonik; sljedeće godine radi vrata i trifore za kuće I. Crijevića, 1448. kleše vrata, prozore i kamene ormare za palaču Stjepana Nenkovića. God. 1449. obvezuje se s ostalim klesarima isklesati dijelove kamenoga mosta i ograde pred vratima od Ploča; 1456. radi sa suradnicima arkade u dominikanskome samostanu, a 1466. izrađuje arhitektonske ukrasne dijelove za gotičko-renesansnu crkvu Sv. Sebastijana u Dubrovniku. Radio je u prelaznom gotičko-renesansnom slogu, vidljivom poglavito na triforama klaustara dominikanskoga samostana, inače rađenim po zamisli Masa di Bartolomeo iz Firenze.

LIT.: *C. Fisković*, Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947. — *Isti*, Dokumenti o radu graditelja i klesara XV—XVI stoljeća u Dubrovniku, Split 1947, str. 5—8.

N. B. B.

GRUBANIĆ, Ivan, klesar (XV. st.); rodom iz Trogira. Spominje se 1487. pod značajnim naslovom »lapidista Serenissimi Regis de monte Budense«, s grupom dalm. majstora (Luka Festa iz Splita, Frano Radov i Juraj Librari iz Zadra, Mihajlo Puhera iz Hvara i Marin s Braća), koju je kralj Matija Korvin okupio u Budimu.

LIT.: *C. Fisković*, Umjetničke veze Mađarske i Dalmacije u srednjem vijeku, Mogućnosti, 1965, 4—5.

Iv. Mat.

GRUBEŠIĆ, Vladimir, arhitekt (Mrzle Vodice u Gorskom kotaru, 19. IV. 1942). Arhitekturu završava 1965 (V. Turina) u Zagrebu. God. 1968—77. radi u projektnom birou »Plan« u Rijeci, a od 1977. projektant je u Građevno-projektnom zavodu u Rijeci. Autor je osnovne škole u Viškovu (1970), Srednjoškolskog centra »A. Barac« u Crikvenici (1972), i dječjeg vrtića u Bujama (1974). G. pretežno gradi u osjetljivu urbanom središtu Rijeke jasnom, individualnom i prepoznatljivom arhitekturom, koju shvaća urbanističkim zadatkom u ukupnosti stvaralačkoga izraza. (U Starom

gradu izvodi poslovne zgrade »Jadroagent« 1977—84; »Delta« 1983—84; »Jadrošped« 1987; na obali zgradu »Croatia Line« 1988—92; dograđuje Povijesni arhiv, 1981; poslovne zgrade »Brodmaterijala«, 1986. i »Croatia osiguranja«). Projektirao je interijere za općinske zgrade u Rijeci (1985) i Missuratiju u Libiji (1983), poslovnice banaka u Rijeci, Poreču i Opatiji; ljekarnice u Rijeci, Mošćeničkoj Dragi i Baškoj. Sudjelovao je na natječajima za krematorij u Rijeci (1978, otkup), interpolacije u pov. jezgri Dubrovnika, Korzo u Rijeci, Pustijernu u Dubrovniku (1988, II. nagrada) te za Trg Petra Preradovića i Varšavsku ulicu u Zagrebu (1990, otkup).

T. Pl.

GRUDEN, Nela, slikarica (Zagreb, 25. III. 1947). Završila Akademiju u Zagrebu 1969 (M. Stančić). Slika nadrealistične kompozicije ispunjene lirskim motivima, nabita i tamna kolorita s reminiscencijama na Vermeera (*Interier*, 1987; *Pretvaranje grada*, 1988).

LIT.: *F. Vukić*, Nela Gruden (katalog), Zagreb 1989.

GRUEBER, Blaž, slikar (? — Varaždin, 6. I. 1753). Najistaknutiji varaždinski slikar prve pol. XVIII. st. Iluzionističkim zidnim slikarjama ukrašava 1727. svod sakristije bivše isusovačke crkve, iste godine slika oltarnu sliku Sv. Filip u crkvi Sv. Fabijana i Sebastijana, a 1737. oltarnu sliku *Marija kraljica neba* u crkvi Sv. Vida. God. 1741—45. pozlaćuje i polikromira propovjedaonicu u crkvi Sv. Florijana, sve u Varaždinu. Za crkvu Sv. Jurja na Bregu u Lopatincu (Međimurje) naslikao je oltarnu sliku *Marija Lauretanska* (1732).

LIT.: *I. Lentić-Kugli*, Blasius Grueber, pictor Varasdinensis, *Vijesti MK*, 1970, 1—2. I. L. K.

GRUJIĆ, Nada, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 5. III. 1938). Diplomirala 1963. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirala 1980. s temom *Ladanjska arhitektura dubrovačkog područja*. Radila je u Institutu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu (Povijest naselja) 1963—91, potom profesorica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Istražuje stambenu arhitekturu poglavito XV. i XVI. stoljeća.

BIBL.: *Ljetnikovac Lodovica Beccadellija na Šipanu*, Peristol, 1969—70, 12—13; *Metode istraživanja starih urbanih aglomeracija*, Radovi IPU, 1972, 1; *Prostori dubrovačke ladanjske arhitekture*, Rad JAZU, 1982, 399; *Dubrovnici — Pustijerna*, Radovi IPU, 1986, 10; *Reprezentativna stambena arhitektura*, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb 1987; *Ljetnikovac Klementa Gučetića u Rijeci dubrovačkoj — podloga, zamisao, izvedba*, Radovi IPU, 1988, 11; *Ljetnikovac Vice Stjepovića-Skočibuhe kod Tri crkve u Dubrovniku — ishodište arhitektonskog tipa*, Radovi IPU, 1988—89, 12—13; *Ladanjsko-gospodarska arhitektura 15. i 16. stoljeća na otoku Šipanu*, Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka, II. Dubrovnik 1989; *Pretpostavke za obnovu dubrovačkih ljetnikovaca*, u zborniku: Obnova Dubrovnika, Dubrovnik 1989, str. 346—363; *Vrtna arhitektura ljetnikovca Bozdari-Škaprlenda u Rijeci dubrovačkoj*, Vrtna umjetnost na tlu Jugoslavije, II. Zagreb 1990; *Četiri doba jednog ljetnikovca — »Džonovina« u Rijeci dubrovačkoj*, Prilozi — Dalmacija, 1991; *Ladanjska arhitek-*

GRÖZNAN

tura dubrovačkog područja, Zagreb 1991; *Renesansna palača, renesansni ljetnikovac i gotička tradicija*, u zborniku: Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća, Zagreb 1991; *Francesco della Volpaia na Šipanu*, Prijatelj zbornik, II (Prilozi – Dalmacija, 1992); *Klasični rječnik renesansne stambene arhitekture Dubrovnika*, Peristil, 1992 – 93, 35 – 36; *Perivoj gizdavi*, Vijenac, 1994, 25.

GRUM, Željko, povjesničar umjetnosti (Klanjec, 9. V. 1923). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1952. Bio je kustos u Gliptoteci i Kabinetu grafike JAZU (1953 – 64), potom je do 1988. direktor Moderne galerije u Zagrebu gdje je uredio postav galerije i pokrenuo sustavno istraživanje moderne hrv. umjetnosti (studijske retrospektive i monografske izložbe, prezentacije iz fundusa, biblioteka »Moderna hrvatska umjetnost«). Priređuje reprezentativne izložbe u zemlji i inozemstvu (New York, 1963; Aleksandrija, 1963; Želježno, 1966. i dr.).

BIBL.: *Zlatko Šulentić*, Zagreb 1959; *Crteži i grafike narodnooslobodilačke borbe* (katalog), Zagreb 1955; *Ivan Meštrović*, Zagreb 1961; *The Hlebine School*, Zagreb 1963; *Suvremena hrvatska umjetnost – poslijeratni period* (katalog), Zagreb 1967; *Zlatko Šulentić*, Zagreb 1974; *Slavko Kopač* (katalog), Zagreb 1977; *Moderna galerija* (katalog), Zagreb 1987; *Dvadeset godina Moderne galerije 1968 – 1988* (katalog), Zagreb 1988. M. Šo.

GRÜNEMBERG, Konrad von, njem. putopisac (XV. st.). God. 1486. na putu iz Venecije u Svetu Zemlju propustio dio hrv. obale i opisao je u svojem putopisu *Pilgerreise von Konstanz nach Jerusalem 1486*. Osim zanimljivih opisa, posebno Zadra i Dubrovnika, rukopis sadržava i šest crteža naših gradova u tuš-akvarelu (Poreč, Zadar, Šibenik, Hvar, Korčula, Dubrovnik). Za neke su gradove to najstariji poznati crteži; putopis donosi i neke naše stare grbove. Rukopis se čuva u Forschungsbibliothek u Gothi. LIT.: *E. Pivčević*, Konrad von Grünemberg's Visit to Croatian Coastal Towns in 1486, BC Review (London), 1980, 17. Ni. Pe.

GRÜNWALD, Davor, oblikovatelj (Zagreb, 20. III. 1943). Završio studij industrijskoga dizajna na Akademie für Angewandte Kunst (1968) i specijalizaciju u Institutu za industrijski dizajn u Beču. Od 1969. dizajner je za više industrijskih tvrtki (Prvomajska, Tvornica računskih strojeva, Tvornica olovaka, Tvornica vage i Jadran) u Zagrebu, a od 1975. djeluje u Kanadi. Koncem 60-ih i poč. 70-ih godina G. u hrv. sredinu uvodi svjetske tehnološke standarde ostvarujući sintezu profinjenih tehničkih aplikacija i decentnih estetičkih ideja (elektronička računala, elektronička vaga, 1974; serija tokarskih strojeva, 1974). U Kanadi uglavnom oblikuje proizvode visoke tehnologije (serija brzih kompjuterskih štampača; elektromagnetski instrument za istraživanje vodljivih minerala, nagrada Canada Design Award 1983). Bavi se grafičkim oblikovanjem (znak Tvornice računskih strojeva, vizualni identitet tvrtke Delphax). Jedan je od osnivača sekcije za industrijski dizajn pri Udruženju likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske.

LIT.: *G. Keller*, Razvoj dizajnera, ČIP 1973. – An Exhibition of Industrial Design That Did not Take Place, Gaudeamus, 1992, 7 – 8. F. Vu.

GRUPA ŠESTORICE AUTORA, skupina konceptualistički orijentiranih umjetnika, osn. u Zagrebu 1975, kada su *Boris Demur* (1951), *Željko Jerman* (1949), *Vladimir Martek* (1951), *Mladen Stilinović* (1947), *Sven Stilinović* (1956) i *Fedor Vučemilović* (1956) izveli izložbu-akciju na gradskom kupalištu na Savi. Grupa je djelovala na ulici i u otvorenim gradskim prostorima (Zagreb, Beograd, Mošćenička Draga, Venecija). Načela konceptualne umjetnosti usmjerila je prema elementarnoj fotografiji i primarnom slikarstvu, potaknula osnivanje Radne zajednice umjetnika »Podroom«, a djelovala je i u prostoru »Prošireni mediji« u Zagrebu. Grupa je izdavala časopis »Maj 75.« (1978 – 84, 17 brojeva).

LIT.: Nova umjetnička praksa (katalog), Zagreb 1978, str. 33 – 34. – Situacija – Grupa šestorice autora (1975 – 1978) (katalog), Zagreb 1985. M. L.

GRUPA TROJICE, umjetnička skupina koju su 1930. osnovali u Zagrebu slikari *Lj. Babić*, *V. Becić* i *J. Miše*; djelovala je do 1935. Usprkos različitim individualnim poetikama, članove su povezivali slični nazori o umjetnosti: koloristički izraz te tematsko oslanjanje na regionalne ili etnografske posebnosti zavičajnih krajolika. Isticali su tradiciju Münchenskoga kruga, tzv. hrvatske škole (Račić, Kraljević). Teoretičar grupe bio je *Lj. Babić*. S Grupom trojice izlagali su i *A. Motika*, *B. Bulić*, *S. Šohaj*, *O. Herman*, *I. Šeremet*, *E. Tomašević* i *F. Pavlovec*. Osim u Zagrebu, izložbe su priređene u Ljubljani (1933), Sarajevu (1934) i Splitu (1934). Poslije 1935. članovi Grupe trojice djelovali su u Grupi hrvatskih umjetnika.

LIT.: *V. Maleković*, Grupa trojice (katalog), Zagreb 1976. – *Z. Tonković*, Grupa hrvatskih umjetnika 1936 – 1939 (katalog), Zagreb 1977/78. Z. Ton.

GRUPE UMJETNIČKE → DRUŠTVA UMJETNIČKA

GRUŽ, dio gradskoga područja Dubrovnika a danas i njegova glavna luka. Na obalama Gruške uvale spominju se tijekom stoljeća mnoge crkve, koje su u međuvremenu nestale (crkva Sv. Fuskse spominje se 1270, crkva Sancti Geminiani na mjestu Gimana 1283, crkva Sv. Kuzme i Damijana na Kantafigu 1313, crkva Sv. Pankracija 1329). Crkva Sv. Križa spominje se 1326 (ukrasne dijelove isklesali su Radić Ostojić i Petar Martinov 1458), a istoimena crkva u sklopu dominikanskoga samostana građena je 1517. Gotičku crkvu Navještenja Marijina (Nuncijata) iznad Gruža podignuli su 1350. graditelji Ivan i Raca; današnja je crkva s kraja XV. st. God. 1326. spominje se i crkva Sv. Nikole, koja se ponovno gradi 1527. kao crkva bratovštine brodograditelja (odluka da se na Kantafigu izgradi brodogradilište donesena je 1525). Već se u prvoj pol. XIV. st. spominju u Gružu i kuće dubrovačke vlastele. God. 1440. Filip de Diversis opisuje Gruž kao prostranu sigurnu luku koja je unaokolo okićena mnogim plodnim vinogradima, veličanstvenim palačama i divnim vrtovima. Gotovo svi sačuvani ljetnikovci potječu iz XVI. st. i imaju obilježja prelaznoga gotičko-renesansnoga ili renesansnoga stila, a samo neki su pregrađeni ili građeni nakon potresa 1667. Uz južnu obalu zaljeva nalaze se ljetnikovci Bundić-Majstorovića (XV/XVI. st.) i Getaldić-Gundulića (XVI/XVII. st.); uz zapadnu je obalu ljetnikovac Petra Junijeva Sorkočevića, sagrađen 1521, koji je ujedno najljepši primjer razvijenoga tlocrta i gotičko-renesansnoga stila (klesarske radove izvode Petar Petrović i Silvije Antonović, freske u loži s kraja XVI. st.). Slijede Pucić-Đorđević (XVI – XIX. st.) i Pucić-Kosorov ljetnikovac (kraj XV. st., dograđen 1900). Na istočnoj obali su Bunić-Gradićev (prva pol. XVI. st., dvorana oslikana oko 1800), Bunićev (druga pol. XVI. st.) i Gundulićev ljetnikovac (započet 1527, dovršen u drugoj pol. XVI. st.), na Kantafigu Bobalićev (XVIII. st.) i Natali-Sorkočević ljetnikovac (XVI/XVII. st.). Nekada bujni, arhitekt. strukturirani vrtovi tih ljetnikova pretrpjeli su, kao i cijeli krajolik Gruža, velike promjene od kraja prošloga stoljeća izgradnjom obalne ceste, proširenjem luke, neprijemnom i nekontroliranom gradnjom.

LIT.: *C. Fisković*, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947. – *I. Zdravković*, Dubrovački dvorci, Beograd 1951. – *C. Fisković*, Prvi poznati dubrovački graditelji, Dubrovnik 1955. – *Isti*, Pravilnik bratovštine, dokumenti i ostaci brodogradilišta u Gružu, Beritićev zbornik, Dubrovnik 1960. – *Isti*, Kultura dubrovačkog ladanja, Split 1966. – *J. Lučić*, Prošlost dubrovačke Astarje, Dubrovnik 1970. – *F. de Diversis de Quartigianis*, Opis položaja, zgrada, državnog uređenja i poveljnih običaja slavnog grada Dubrovnika, Dubrovnik 1973, 3 – *C. Fisković*, Sorkočević ljetnikovac na Lapadu, Rad JAZU, 1982, 397. – *V. Marković*, Zidno slikarstvo 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji, Zagreb 1985. – *R. Ivančević*, Sorkočević ljetnikovac na Lapadu i problem klasične renesanse, u knjizi: Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća, Zagreb 1991. – *N. Grujić*, Ladanjska arhitektura dubrovačkog područja, Zagreb 1991. N. Gru.

GUČA GORA, selo SI od Travnika, Bosna; prvi put se spominje 1425. Na lok. *Klisa* nalazi srednjovj. groblja (kameni zidani grobovi s poklopcima). Franjevački samostan s crkvom gradio je 1856 – 57. Ante Ceciliani iz Trogira. God. 1945. u požaru su uništeni samostan i crkva; obnovljeni su crkva i dva samostanska krila. Među nekoliko očuvanih slika najvrednije su *Madona s djetetom* (XVI/XVII. st.) i *Portret svetice* (XVII. st.). Samostan i crkva teško su stradali u ratu 1993.

LIT.: *J. Petrović*, S arheologom kroz Travnik, Narodna starina, 1931, str. 9 i 18. R.

GUČETIĆ, Nikola Vitov, filozofski pisac (Dubrovnik, 1549 – 24. I. 1610). Tipični predstavnik renesansnog univerzalizma; piše i objavljuje radove iz različitih područja: prirodnih znanosti, psihologije, metafizike i teorije države. Svoje estetske poglede izložio je u dijalogiziranom traktatu *Dialogo della Bellezza* (Venezia 1581). Teoriju urbanizma razvio je u radu *Dello stato delle Repubbliche secondo la mente di Aristotele con esempi moderni* (Venezia 1591), gdje uz nabranje ant. i suvremenih urbanističkih rješenja komentira i konkretne primjere Dubrovnika: položaj i kvalitetu njegove luke, preveliku blizinu tržnice i crkve Sv. Vlaha, ljepotu vitke Divone itd. Gučetićevi stavovi o gradnji kuća (*Governo della famiglia*, Venezia 1589), gdje podjednako ističe funkcionalne i estetske elemente, sukladni su ondašnjoj praksi gradnje kuća i ljetnikovaca na području Republike. Upadljiva je podudarnost njegova traktata *Dialogo d'Amore detto Antos secondo la mente di Platone* (Venezia 1581) s ikonografskim programom zidnih slika u Sorkočeviću ljetnikovcu iz 1700.

LIT.: *C. Fisković*, Naše urbanističko nasljeđe na Jadranu, Zbornik društva inženjera i tehničara, Split 1958, str. 51 – 53. – *Isti*, Kultura dubrovačkog ladanja, Mogućnosti, 1966, 3, str. 31. – *V. Marković*, Mit i povijest na zidnim slikama u Sorkočeviću ljetnikovcu u Rijeci dubrovačkoj, Prilozi – Dalmacija, 1980, str. 500. Iv. Mat.